

הלכות שבת סימן שא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יח]

הינה שלא קשניא.

[משנ"ב ס"ק כז]

שבת לא זמן תפילין, מפני שהם דרך מלבוש.

(20) והלכות תפילין פסולות, כתב התהלה לרד"ק (ס"ד ד) שמדברי הטור אכן (אבני שהם ראש השנה כח, א) מוכח שפסול. והוסף, שאפשר לבאר דין זה בשתי דרכים, או מחמת שהוצאת תפילין פסולות כשהן קשורות עליו נחשבת הוצאה כלאחר יד, או שכשם שהוצאת תפילין כשורות נחשבת דרך מלבוש, כך נחשבת גם הוצאת תפילין פסולות כדרך מלבוש (והוכיח שם מדברי הפוסקים כמו ההכר השני).

מאידך, בשו"ת באר יצחק (א"ח ס"ז) כתב, שאפילו לבישת תפילין שאינן פסולות אלא מספק אינה נחשבת דרך מלבוש, ושלכן לבישת תפילין של ר"ת אינה נחשבת דרך מלבוש. אמנם, המניח אותן אינו חייב על הוצאתן, משום שהוצאה כזו נחשבת הוצאה כלאחר יד. והפמ"ג כתב (א"א ס"ק ג), שהלכות תפילין של ר"ת ברשות הרבים גמורה, עובר על ספק מלאכה מהתורה, וביאור דבריו, שהוצאת תפילין אלו כשהן קשורות עליו - על הצד שתפילין אלו פסולות - אינה נחשבת דרך מלבוש, וגם אינה נחשבת טלטול כלאחר יד [שלא כדברי התהלה לרד"ק]. ולכן עובר בזה על ספק מלאכה מהתורה.

[משנ"ב ס"ק כח]

הינה, אדם שהוא קטן במנעל שהוא גדול לו.

(21) וגדול הרוצה לצאת במנעל שקטן ממידתו, כתב בספר הרוקח (סי' קא) שמותר.

והטעם שמותר לצאת בחלוק גדול [ואין דינו כמנעל גדול]. כתב רש"י (שבת קמא, ב ד"ה אבל יוצא) שבחלוק גדול אין חשש שיפול מעצמו, וגם אין חשש שמא יבוא להסירה, שהרי לא מסתבר שיעמוד ערום בשוק. ולפי זה יש מקום לדון שיהיה אסור לצאת במנעל עליון הגדול ממידתו, כיון שבאופן זה יש לחוש שמא יבוא להסירה.

[משנ"ב ס"ק כט]

בהקדל שפכה הפכה, דמפתו מוכחת צליו.

(22) ואף מי שאין לו מכה אולם הוא צולע ברגלו, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ח ס"ק ג) שנחשב כמי שמכחו מוכחת עליו, ומותר לו ללכת במנעל אחד.

[משנ"ב ס"ק לא]

דיקוקה תרי דרך הוצאה לפרקים פשהיא תחוקה פכגה.

(23) ואפילו אם עיקר רצונו הוא בשביל לבישת הבגד, דעת הגר"שז אייערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ו) שחייב, שהוצאת המנעל אינה נחשבת כפסיק רישא ולא יחא לה' כלפי הוצאת הבגד, אלא כמלאכה גמורה, שרצונו להוציא את הבגד כולל גם את כל המנעל על הבגד.

[ביה"ל ד"ה כל היוצא]

משום שהוא רפוי ודלמא משתליף ממילא נאצי לאתויי.

(24) ואם כבר יצא עם דברים שיש חשש שיפלו, כתב המשנ"ב להלן ס"ק סא שאין צריך להסירה, ובטעם הדבר כתב השעה"צ (ס"ק סד) בשם הרוספת שכתב, שהוא משום כבוד הבריות.

[ביה"ל ד"ה באותו]

דנקון להקמיר שלא לצאת לצולם במנעל אקד אפלו יש בגדו מכה.

(25) ומי שיש לו נכס ברגלו האחת, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ח ס"ק ג) שמותר לו לנעול נעל ברגלו השניה. ואין זה דומה למה שכתב הביה"ל שיש להחמיר שלא ללכת במנעל אחד, שכיון שהבגד עשוי בצורה של מנעל ולבוש על רגלו, אין הוא נחשב כמי שהולך עם נעל אחת, אלא כמי שהולך עם שני סוגי נעלים, ולא מצאנו שגזרו חכמים שלא ללכת באופן זה. והוסף, שאם אינו נסמך כלל על הרגל המגובסת, אלא מדרה רק על רגלו השניה, יש טעם ניסף להתיר זאת, כיון שיש להחשיבו כאילו יש לו רק רגל אחת.

(16) ולצאת עם שויר מאכלים שבין השיניים, כתב בשו"ת מנחת יצחק

(ח"ה סי' לח אות ד) שכיון שדרך כל אדם ללך כששויר מאכל בפיו, אין זה נחשב הוצאה בשויר, ולכתחילה יש להזהר שלא לצאת כך לרשות הרבים. ומכל מקום כשאי אפשר להיזהר בזה [כגון שאין לו במה להצוץ את שיניו ולנקות את פיו] אין להחמיר, שכיון שאין בהוצאה זו איסור תורה, הן מחמת שאין בה שיעור והן מחמת שאינה צריכה לגופא, מסתבר שלא גזרו חז"ל איסור דרבנן במקום שאי אפשר להיזהר בו.

מאידך, דעת הגר"שז אייערבך (ש"כ פ"ח הע' ח) שמסתבר שאין להחמיר בכך, כיון ששויר המאכל בטלים לגופו [ונשאר בצורך עיון למעשה]. אכן, אם שויר המאכל נרשמים בפיו ואינו יכול לסובלם או שבוטלים מחוץ לפיו באופן מכוונה, מסתבר שאינם בטלים לגופו, ויש להחמיר ולהוציאם, ובכרמלית ודאי שאין להקפיד על כך. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ח ס"ק יט) שאוכל הנמצא בין השיניים אין לו חשיבות, ואפילו אם מרצו בדרך, ומותר לצאת עמו, אך אם נשאר בין שיניו עצם או בשר שהורק להקפיד להוציאם, נחשבים הם כמשור.

וצרורות או עפר הנמצאים בתוך הנעליים, דעת הגר"שז אייערבך (ש"כ פ"ח הע' קפ) שאין לצאת בהם לרשות הרבים. וליכנס או ברוץ הנדבק לבגד או לגוף, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שהרי הוא בטל לבגד או לגוף, ומותר לצאת בו.

ולענין רוק או ליחה הנמצאת בפיו וחפץ לפולטם, ראה שו"ע לקמן (סי' טז).

[משנ"ב ס"ק יט]

ואם שכת אינה דבר אצלו והוציאו בשוגג לרשות הרבים.

(17) ואף אם פשע ושכת, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' יח על סי' שא ס"ו) שפסול, שהרי כיון שפסק השר"ע לעיל (סי' רנב סי' וראה משנ"ב שם ס"ק נו) שחייב אדם למשמש בבגדיו כל אימת שרצוה לצאת, נמצא שכל שכחה נעשית בפשיעה, ומי' פסול, ולכן אף אם פשע ושכת אינה דבר שהיה אצלו יצא עמו, הרי הוא פסול.

[משנ"ב ס"ק כא]

וחלשינו דלמא בתוך כך אתיא לאתויינהו ד' אמות בקשות הקב"ם.

(18) ועל מנהג הנשים כיום לצאת בתכשיטים, ואם יש סיבה להקל מחמת שכיום אין חשש שתבוא להראותם לחברותיה כיון שרגילות ללכת בתכשיטים, ראה שו"ע לקמן (סי' שג סי' ה) ובמשנ"ב שם (ס"ק סב), ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק כב]

ואפלו אם הוא תגור במתניו, מפני שדרך הוצאה הוא כך בחל'.

(19) ואף חייל הנשוא את כלי נשקו עליו בעת מלחמה, דעת הגר"שז אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' נא) שאין הם נחשבים לו כמלבוש, אלא ככלים שנושא לצורך שימוש [נדהה שם את דעת הערוך השולחן (סניא) הסובר שכל הנשק הנמצאים על איש מלחמה בשעת המלחמה נחשבים כמלבוש עבדות].

והוסף, שאפילו במקום ובזמן שכלי הנשק משמש כתכשיט, כגון אצל שומרים הלוכדים מדי שרד עם כלי נשק, שלכאורה להם ודאי משמש כלי הנשק כתכשיט, מי' יש לדון שכיון שהכמים אסור לצאת בבגדי מלחמה כמו שריון וקסדה מחמת הוראים שיאמרו שרצוה להלחם בהם בשבת (ראה להלן ס"ק כה), יש לומר ששייכות גזירה זו גם על האנשים המתקשטים בכלי נשק, ואף שכיום, שהדרך היא להתקשט בכלי נשק, בטל טעם הגזירה, מי' שמא עדיין יש לאסור זאת משום שכל דבר שנאסר במנע צריך מנע אחר להתירו.

הלכות שבת סימן שא עח באר הגולה

ל שבת ס"ג
(א) פורש קטן מקל
של ברזל בארץ אגוז
ותמי יבואו פדור,
ערוך מ שבת ס'
וכ"א נ שם קט"א
ס שם ס' ע שם ס"א
וקתא בר רב, הרי"ף
ותרא"ש ודקב"ס
בפרק ט פ שם י"א
ע הרי"ף

מלבוש, (יח) והוציאו בדרך שרגילין להוציא אותו דבר, (ו) (יט) חזב, וכל תכשיט שהוא רפוי
שפאשר לו פקל לפל, (כ) אסור לצאת בו, ואם יצא פטור, ואשה לא תצא בתכשיטים (כא) שדרקה
לשלפם (פרוש, להסיר מעליה) ולהראותם. הגה וצ"ח לקמן סימן שג סעיף יח אם אסור אפילו בחצר או בכית.
להלכה, לא יצא איש (כב) לא בסיף ולא בקשת ולא בתריס (פרוש, מגן) (כג) ולא (*) באלה ולא ברמה
ולא בכלים שאינם תכשיט, ואם יצא חזב חשאת; (כד) ולא בשריון ולא בקסדה (פרוש, כובע של ברזל)
ולא במגפיים (פרוש, אנפילאות של ברזל), ואם יצא (כה) פטור, שהם דרך מלבוש. (כו) וילא יצא
בתפלין, מפני (כז) שצריך להסירם פשיענס לבית הפסא. וילא יצא (כח) קטן במנעל גדול, דלמא נפיל
ואתי לאתויי, אבל יוצא הוא בחלוק גדול. וילא יצא במנעל אחד אם אין לו מכה ברגלו, דלמא
מחכי עלה ואתי לאתויי, אבל אם יש לו מכה ברגלו יוצא (כט) * באותו (י) שאין בו מכה: ח (ל) * ולא
יצא במחט התחובה לו (לא) בכגדו, בין נקובה (לב) בין שאינה נקובה, וואם יצא (לג) בנקובה חזב

באר היטב

(י) חזב, פי' ברת במזיה, וצ"ח סימן שמה ס"ז דף א"ח קנה הקטן: (י) שאין, וס"ז א"ח גס קנה, ע"ש:

באר הלכה

וקסימן שג הוא זה: דבר שאינו מלבוש ולא תכשיט קרי מלבוש או תכשיט
החל, ובמידת חזב פרת ובשוגג חשאת, והינו אם הוציא איתו בדרך הוצאתה
בחל, ואם אין דרך הוצאתה כך בחל, קרי הוצאה פלגא דר ופטור אכל אסור
מדרבנן. ודבר שהוא מלבוש או תכשיט, מותר מן התורה, אלא שיש בזה דברים
מה שאסרו חז"ל: יש מהם שאסרו משום דלמא נפילא ואתי לאתויינהו ד'
אמות ברשות הרבים נפיהו, יש פלגתא אם שפך גבי איש שליף ומחור, כמו
שכתבו סעיף ט, גם יש כמה דברים שאסרו משום שהוא רפוי ודלמא משתליף
מפילא ואתי לאתויי⁽¹⁾, וגם יש שאסרו משום דלמא מחכי עלה ואתי למשלף
ואתויי, גם יש כמה דברים שאסרו משום מראית העין; ועוד יש כמה דברים
שאסרו להאשה, משום שלש כמה דברים החוצצים בטבילה, ודלמא אתיא אסור
מחורסי לה טבילה של מנה שפא היא צריכה להסירם מעליה, ודלמא אתיא אסור
פך לאתויי, וכל דברים שאינם עשויים למלבוש גמור רק לאצול טוהר, כגון
שטנפת מלמלה חתכת בגד על צניפה שלא יתגבר מפני הגשמים, מקרי משה,
אף אם הוא מלבוש גמור, אף שהוא עשוי להציל מן הגשמים מקרי מלבוש ולא
משה, ודע עוד, דאף שהוא תכשיט גמור, אם נשאו בידו מקרי מלבוש ודרך הוצאה
וחזב עליו, והו' טמא שלקטני ספסר תוספת שבת ושאר מקומות: * באותו
שאין בו מכה, ע"ח במשנה ברוח השעם, וזהו דעת ה"ח בר רב שם בגמרא, אבל
רב הונא סבירא לה שם אישכא, דנקט דוקא באותו שלש בה מכה, ע"ח שם טעמא,
וזהו דעת הטמיר הוא דעת הרבנן מתריס פסקו כרב הונא, והביא באלה רבה
בשם מלבושיהו"ט וכן הגר"א בבאורי ראה לדבריהם מהירושלמי, רצ"ח
הסכימו הרבה אחרונים [הב"ח והט"ז והא"ר והמ"ח] דכן להחמיר שלא לצאת
לעולם בטעל אסור אפילו יש ברגלו מכה⁽²⁾, בין על איהם הרגל ובין על הרגל
האחרת, ומובט לילה יתף בשאינו יכול לנעל שמהם ונאף ויש מחמירין שלא
לילה יתף בשבת, וידלקמן בסעיף טז, באן שאי אפשר בענין אחר מזה, ומכל
מקום צריך שאין לנו רשות הרבים מותר לזאת הרבה פוסקים, מסבירא פנדאי
שאין לנו להחמיר יותר מפסס המהבר, פי' יש מקלוי לגמרי בפרמליה, וכדלקמן
בסימן שג סעיף יח [פ"ג וכו' הגר"ח]: * לא יצא במחט וכו', ואם יצא
בנקובה חזב, הוא דעת הרב המזיד והוא פסקו כרב הונא, ודעה אחרונה היא דעת
הרי"ף והרמב"ם, ויש עוד דעה שלישית והוא דעת הרא"ש והטור, דבשניהם
פטור באיש, והשמיטו המחבר, ע"ח השעם בחוספת שבת, וצ"ח בבית יוסף שפצצור
דדעת רש"י הוא דאיש שנה לאשה בין נקובה ובין בשאינה נקובה,
ובבאורי הגר"א מצד דדעתו הוא כדעת הרא"ש והטור, דבאיש בין נקובה ובין

משנה ברורה

הוציאו דרך מלבוש, (יח) הרי לא הוציאו בדרך כל המוציאים, שכל
המוציא דבר שאינו תכשיט לו, מוציאין אותו בנדים ולא דרך
מלבוש: (יח) והוציאו בדרך וכו'. הינו שלא פשוט⁽¹⁾: (יט) חזב,
דע, (יח) דכל מקום שצאמר בהלכות שבת 'חזב', אם צעה במזיד
חזב פרת, ובשוגג, דהינו ששכח שהוא שבת או שלא ידע שפלאכה
זו אסורה, חזב חשאת וצ"ח לקמן סימן שלד סעיף כו בהג"ה, א"ף
יתגה בזמן הזה, ואם שכח אינה דבר אצלו והוציאו בשוגג לרשות
הרבים⁽²⁾, אינו חזב עלה, דמלאכה מהשבת אסרה תורה, דהינו
שמוציא בבגדה, אלא שאינו יודע שהיום שבת או שפלאכה זו
אסורה, ודיני רשות הרבים, ע"ח לקמן בסימן שמה סעיף ז ובמה
שכתבו שם: (כ) אסור לצאת בו, דלמא נפילא, ואתי לאתויינהו ד'
אמות ברשות הרבים: (כא) שדרקה לשלפם, ודלמא נפילא בתוך
כף אתיא לאתויינהו ד' אמות ברשות הרבים⁽³⁾: (כב) לא בסיף,
ואפילו (יט) אם הוא חגור במתניו, מפני שדרך הוצאה הוא כף
בחל⁽⁴⁾: (כג) ולא באלה, דומה למקל, וראשו עגל כמו כדור
[ערוך]: (כד) ולא בשריון, מלשון 'ושריון קשקשים' (שמואל א'
יז): (כה) פטור, שהם וכו'. ומכל מקום (כ) אסור משום מראית
העין, שחשדוהו הרואים שרוצה להלחם בהם בשבת, וגם
(כא) אפילו בחגרי תורים אסור, וכן מ' שפכת בסעיף מה, ע"ח שם:
(כו) לא יצא בתפלין מפני וכו'. ומשמע דבכיתו אין אסור
להניח תפלין, ודוקא במיתין שלא לשם מצוה, אבל לשם מצוה
אסור, פנ"ל בסימן לא, וצ"ח שם במשנה ברוח סעיף קטן ה:
(כז) שצריך וכו'. והינו דלמא אתי לאתויי ד' אמות, ומשמע
דכלאו האי טעמא (כז) לא היה אסור לצאת בהם, אף דקמא לן
שבת לאו זמן תפלין, (כג) מפני שהם דרך מלבוש⁽⁵⁾, וצ"ח לקמן
בסימן שח סוף סעיף ד בהג"ה ובמשנה ברוח שם, ולעיל בסימן
לא בבאר הלכה: (כח) קטן במנעל גדול, הינו, אדם שהוא קטן
במנעל שהוא גדול לוי⁽⁶⁾: (כט) באותו שאין בו מכה, הטעם, משום
דחו לא מחכי עלה, דידעי שאי אפשר לו לנעל המנעל בהרגל
שבה המכה, דמפתח מוכחת עליו⁽⁷⁾, וצ"ח בבאר הלכה: ח (ל) לא יצא,
(לא) בכגדו, אבל אם הוציאה בידו (מ) חזב בכל ענין, האיש והאשה, בנקובה ובשאינה נקובה: (לב) בין שאינה נקובה, דמחט
(כה) לא הוי תכשיט לאיש בכל ענין, ולכן יש אסורא לכלי עלמא: (לג) בנקובה חזב, סבירא לה לזעה זו דבאיש דינו כמו באשה, לקמן
בשי"ג סעיף ט, ודנקובה הוי דרך הוצאה לפקדים קשהיא תחובה בכגדו⁽⁸⁾, וימה דלקמן בסעיף יב מובאר דאפילו באופן פטור, מבאר שם
במשנה ברורה, אבל צאינה נקובה פטור, (ט) דלאו דרך הוצאה היא להוציא קשהיא תחוב בכגדו, פי' אם בידו, וימה שכתב וי"ש אמרי'ם
בהפ"ח, טעמם, דסבירא להי (ט) דבאיש, מחט נקובה לאו דרך הוצאה היא קשהיא תחובה בכגדו, (כט) שגנאי הוא לו שיאמרו עליו שהוא

שער העיון

(יח) רש"י בדף סב: (יח) מגדאברהם: (יט) מגדאברהם: (כ) רש"י ס"ד: (כא) תוספת שבת, והוא בפרמליה: (כב) ע"ח במגדאברהם סעיף קטן
יב בסוף דבריו, וכן הסכים הגר"א דמדינא אין אסור להניחין שלא לשם מצוה: (כג) בגמרא איתא דאי טעמא, דמשום זה פטור כללי עלמא כחשאת
בנצא בהן לרשות הרבים: (כד) הסכמת כל הפוסקים ופשוט, דכ"ח, דרך הוצאה הוא לכל דבר, ודלא כפי ששנה בזה: (כה) הגר"א: (כו) הינו, אף
דבאיש מחט שאינה נקובה גס"ח לא הוי תכשיט, אפילו הכי פטור מהאי טעמא: (כז) הגר"א ושאר פוסקים: (כט) ואפילו אם הוא חזב, סבירא לה

הלבות שבת סימן שא

156 פֶּאֶר הַגּוֹלָה

*ובשאינה נקובה פטור. קניש אומרים (ח) בהקף: ט ילא יצא בטבעת (ד) שאין עליה חותם. (לה) *ואם יצא חזב. ואם יש עליה חותם, (לו) לרש"י פטור, ולרפנו תם ויהרמפ"ם מתר, (לז) "דאינו תכשיט אלא לאיש, אבל דבר שהוא תכשיט לאיש ולאשה, אסור גם לאיש (לה) (יצין לקמן סימן שג ס"ח):

י הטבעת שקבוע בה אבן, וכן אם פתויים בה אותיות, אין עליה חותם מקרי, שלא נקרא חותם (לט) אלא-אם-כן (מ) חקוקים בה אותיות או (ט) צורות: לא *דבר העשוי לתכשיט ולהשתמש בו, כגון מפתחות נאות של כסף כמין תכשיט, (מא) אסור, שהרואה אומר שלצורך תשמיש מוציא. *כניש מתירים (מב) אם הוא של (י) כסף: הגה ומכל מקום (מג) אסור לצאת בתיק של פתיענים שקורין ברילין

וְהַמִּלִּימִים שֶׁם ק' רַע"י
וְהָאֵשׁ ר' שֶׁם ט"ב
וְהַצִּלָּה ש' ירושלמי
וְהַנֶּחֱסֵה הַנֶּחֱסֵה וְהָאֵשׁ
וְהַפִּסְקִים ת' כָּל־
פ' א' טור לְרֵצֶה י"ש
מִפְּרָשִׁים הִירוּשְׁלָמִי
כָּךְ וְהִבְיֵאוּ הָאֵשׁ
שֶׁם ב' שֶׁם

פאר הייט

(י) בָּסֶת. וְהָיָה נֶגֶן שֶׁל בָּסֶת דְּרָגִילִין לְהַתְקַשֵּׁט בוֹ, מ"ב. וְאִם יֵשׁ בוֹ סִכּוּן פְּשִׁיטָא דְאֶסּוּר, מ"א:

(ד) בַּהֶפֶךְ. אֶקֶל בִּידוֹ תִּיב פָּקֵל עֲנָן, מ"א, רַעַט"ז: (ט) צִירֹת. שְׁאֵתֵם בּוֹלְטוֹת, דַּל"כ אָף בַּחל אֲסוּר, כַּמ"ש בִּיד סִמֵּן קִמָּא ס"ה:

בְּאוֹר הַלֵּכָה

חַטִּי. אָבֶל בָּעֵינָה נִקְרָחָה, דָּרָךְ הוּא לְפָרָקִים אֶף בְּחַל קִשְׁמִיצָאָה בְּשׁוּם
לְחֹתֵב בְּבָגְדוֹ. (כט) פִּשְׁטֵשׁ לוֹ עָרָף לְחֻצוֹת בּו שְׁנֵי וְכִי הָאִי נִקְרָא. וְעַן
בְּמִגְוֹן אֲבָרְתָם שְׁמִיטִיק דְּהַכֵּל לְפִי תוֹמָן: אִם דָּרָךְ לְצִאת כֶּךְ בְּחַל וְלֹא
הָיָה תִּפְשִׁיט, הָיָה דָּרָךְ הוֹצֵאתוֹ בְּכֶךְ וְחִיב, וְאִם אֵין דָּרָךְ הוֹצֵאתוֹ בְּכֶךְ
בְּחַל, פֶּטוּר אָבֶל אֶסּוּר מִשׁוּם דְּאֵינוֹ תִּפְשִׁיט. וְכַחַב עוֹד, דָּאִם רַב
הַעוֹלָם אֵין דָּרָךְ לְהוֹצִיא בְּכֶךְ, אֶף-עַל-פִּי שְׁאֵנִי מְקוֹם אֶחָד
מוֹצִיאֵין בְּכֶךְ, פֶּטוּר אָבֶל אֶסּוּר, וְהַשֵּׁט, מִשׁוּם דְּבִטְלָה דַּעְתָּן אֵצֶל כָּל
אָדָם.⁽²⁶⁾ ט (לד) שְׁאֵין עֲלֶיהָ חוֹתֵם, דְּהָיָה בַּקִּישׁ לְאִשָּׁה, אָבֶל
לְאִישׁ הָיָה מִשְׁלִי. (ל) וּמִדָּה פֶּלִי נָה, שֶׁהוֹצִיאָה מִנָּח עַל אֲצִבְעוֹ
דְּאִי בִידָּהּ מִשָּׁם, אֶפְלוּ יֵשׁ עָלֶיהָ חוֹתֵם חֵיב לְכָל עֲלָמָא: (לה) וְאִם
נִקְרָא חֵיב, וּמִקְרֵי דָרָךְ הוֹצֵאתָ עַל אֲצִבְעוֹ, (לא) מִפְּנֵי שֶׁלִּפְעָמִים נִתְּנָה
אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ לְהוֹלִיכָהּ לְאֶמֶן לְתַקְנָהּ, וּמִדִּיקָהּ בְּאֲצִבְעוֹ עַד שֶׁמִּגְוִיעַ
לְשָׁם, וְאִם-כֵּן אֶף בְּחַל הָיָה דָּרָךְ הוֹצֵאתָ בְּכֶךְ וְחִיב: (לו) לְרִשְׁשִׁי
פֶּטוּר. פְּרִדֹּשׁ: פֶּטוּר, אָבֶל אֶסּוּר מִדְּרַבְּנָן, דְּאֶף דְּטַבַּעַח שִׁישׁ עֲלֶיהָ
חֹתֵם הִיא תִּפְשִׁיט לְאִישׁ, שֶׁכֵּן דִּרְכוֹ בְּחַל לְחֹתֵם בּו בְּאֲגָזְרוֹת, מְכַל
מְקוֹם אֶסּוּר, דְּגִזְרֵיהֶן דִּלְמָא שְׁלִיף וּמַחְרִי וְאֵתִי דִּלְמָא חֹתֵם דִּלְמָא חֹתֵם, וְכִמְדוּ
בְּכָל תִּפְשִׁיטָהּ אִשָּׁה דְּגִזְרוּ מִשׁוּם זֶה: (לז) דְּאֵינוֹ תִּפְשִׁיט וְכו'.

שְׁאֵינָה נִקְרָא פְטוּר אֶבֶל אֶסֶר, וְלִפִּי זֶה בְּמִקְוֵהָ, דַּעַת הַרִּיף וְהַקְּמִיטִים וְרִשֵּׁי
וְקִרְאִישׁ וְהַמּוֹר בְּכֵם שָׂרִים לְפִטוּר, וְעִילָה לְפִי זֶה שֶׁפִּיר דְּלֵא תִקְשֶׁה בְּתֵימָא
דְּסִנְיָי יב, וְכֵמו שֶׁהַעֲוֹר עַל זֶה הַמִּגְמָא אֲבֵרְהֵם נִפְאָר בְּסִנְיָי קִטְנִי יט, וְכֵמו שֶׁתִּרְץ
שֶׁם אֵינוֹ מְרִדָּה, וְכֵמו שֶׁהִקְשֶׁה עָלָיו בְּסִפּוֹר הַקֹּדֶם מִשֶּׁהָ וְהִנֵּה יִשְׁלֹם וּבִפְרִי מְקָרִים:
* **וּבִשְׁאֵינָה נִקְרָא פְטוּר**, וְאִם צָרִיךְ לוֹ הַמַּהֲטָ לְחֹבֵר שֶׁתִּיר הַמַּלְבוּשִׁים זֶה
לָזֶה, יֵשׁ לִצֵּן אִם מִתֵּר לֵאשׁ, וְעַן לִקְצֹן בְּסִימָן שֶׁגִּצִּין שֶׁדִּלְעָן אֵשֶׁה מִתֵּר
בְּמַחֲט שֶׁאֵינָה נִקְרָא בְּמַעֲמַת קְשׁוּתִים, וְעַן שֶׁם בְּסֵעֵם הַמִּגְמָא אֲבֵרְהֵם, מִשּׁוֹם
דְּהֵיא לְעִרְךָ חִלְבִּישָׁה, וְאִם יִכֹּן לְבִאנָה הוּא חֲדָן בְּאִישׁ, וְאוֹלָם לְדַעַת הַשְּׂנֵינָה
וְסִבְרָא דֵּל דְּבִאִישׁ חֵיב בְּאֵינָה נִקְוָה, וְאִפְשָׁר דְּאֵין לְמַקֵּל מִמֶּנָּה זֶה, דִּישֵׁם שֶׁאֵינָה
וּבִאֵשֶׁה בְּאֵינָה נִקְוָה לְכָל עֲלֵמָא פְטוּר, וְכֵמו דְּלֵא מַקְלִין מִמֶּנָּה זֶה בִּאֵשֶׁה
לְעִנְיָן נִקְרָא כֵּן הוּא חֲדָן בְּאִישׁ לְעָנָן שֶׁאֵינָה נִקְוָה, דְּבִשְׂנֵינָהם יֵשׁ חֵיבִים מִטָּאָה.
וְשֶׁ לְחַלְלֵה, דִּישֵׁם אֵין דֶּרֶךְ לְהַעֲמִיד בְּמַחֲט נִקְוָה מִשּׁוֹם דְּמִשְׁהִלִּיךְ, כִּהֵּ שֶׁאֵין כֵּן
בְּאֵינָה נִקְוָה יֵשׁ לְמִתֵּר דְּהֵיא דֶּרֶךְ לְבִישָׁה, וְצָרִיךְ עֵינִי 187: * וְאִם קָצָא חֵיב, עַן
בְּבִיתֵינוּסָף בִּשְׁם וְכֵמו יִתֵּם וְהַסְפִּים עֲשׂוֹ, דְּהֵנִיִּים שֶׁנֶּדֶךְ הַאֲנָשִׁים לְעֵאֵת בְּחַל
בְּטַבְעַת שֶׁאֵין עָלֶיהָ חֲתָמִים, הוּא בְּכָל תַּכְשִׁיט וּפְטוּר אֶבֶל אֶסֶר, וְעַן לִקְצֹן
בְּסִימָן שֶׁגִּצִּין יד, שֶׁשֶׁם הַמִּגְמָא דַּעַת הַרִּיף לְעָנָן זֶה שֶׁשֵּׁם יֵשׁ מִי שֶׁאֲמָר, מִשּׁוֹם
דְּהֵיא עֲשֵׂמָא בְּסִרְיָא לֵה כְּרֵבְנָה וְיִתֵּם הַנִּלִּי: * **וְיֵשׁ מִתִּירֵים בְּשֵׁל כֶּסֶף וְכוּ**,
אֶבֶל אִם הַמִּפְתָּח נִכְרִי, וְכֵמו שֶׁהִקְבּוֹ נִכְרִי, בְּלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע דְּמִקְמָה שֶׁל
בְּרִיל וְיִחֲשַׁת שֶׁקִּבּוֹשׁ וְהַחֲבֵד בְּסוֹף הַחֲגוּרָה, וְכֵמו שֶׁפִּרְשׁוּ הַחֲחֻרִים, מִרְעָ

סבירא להי דבאיש לא גזרינן דלמא שליף ומתוי, לפי שאין דרכו בכך, אבל דבר שהוא תכשיט לאיש ולאשה, גם לירדהי אסור, משום דלא פלוג רבנן ואסוריהו גם באיש: (לח) וענין לקמן סימן שג סעיף יח, הנהו, דשם תבאר האיך לנהוג בזה בזמננו, ומשמע שם דאין מחות באיש הנושא אותם, ובחדושי רבי עקיבא איגר פתב שם, דבעל-נפש יחש לעצמו שלא לצאת בטבעת (ג) כלל⁽²⁸⁾: י (לט) אלא-אם-כן וכי, היכול לתתם בה אגרות: (מ) חקוקים, והיא הדין אם האותיות על הטבעות בולטות, דבואו אחר-כך על השענה שוקע, גם-כן מקרי טבעת שיש בה חותם, (לז) אלא דנקט 'חקוקין' משום צורות, דבבולטין, לפעמים בצורות אסור אף בחל להשתהותה בביתו, כגון שהיא צורה שלמה של אדם, וכדאיתא ביונה דעה סימן קמא סעיף ה' (לס) ונש שפךשו, דהאי צורות לא אינן בצורות אדם כלל, או כגון שהיה רק פרוצין מצד אחד, דנה לכלי עלמא רשאי לעשות, בין בולט ובין שוקע, ומה דנקט 'חקוקין', ארחת דמלתא נקט: י"א (מא) אסור וכי, הינו אפילו אם פתחו צפה לתלות על צנארו לתכשיט וילגו, אסור, מפני הרהור, (לו) והינו אפילו לדעת רבננו הם והרמב"ם לעיל בסעיף ט דמתיר בתכשיט לאיש, (לז) אי דמירי שהמפתח קבוע היטב בשלשלת שעל צנארו ואין בקל למשלך אותו ולאחוזיו, אפילו הכי אסור מפני מראית עין⁽²⁹⁾: (מב) אם הוא של כסף, דכיון דאין דרך לעשות מפתח מכסף, הרי עקרו נעשה לתכשיט, ואף-על-פי שגם משתמשין בו, מכל מקום עקרו לתכשיט עשוי, והקטר (לח) נשמ'ציאו לשם תכשיט: אבל אם הוא עשוי מברזל ונחשת, אף-על-גב דעשוי לגוי קעין תכשיט, אסור לצאת בו, דעקרו לתשמיש עשוי⁽³⁰⁾, שכן דרך כל המפתחות לעשות מברזל ונחשת [לכרוש] והנה, אף דמדבריי השלחן-ערוך משמע דרעוהו ראוונה, מדקדקה בסתמא, מכל מקום אין למחות בזה, אחרי דכתב הדרכי-משה בשם האגור דבאשכנז נוהגין בהמהירין בשל כסף: (מג) אסור לצאת בחיק, הינו חיק של כסף וקבוע בשלשלת, ולהלוח על צנארו לתכשיט, דאלו שמוציאם

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

תרגום : 1 משקפים.

לרבי מאיר נדפס המהבר ברתה בסעף יב דפטור אם יוצא תחובה בבגדו. משום דגם הוא אינו יוצא בה בחל כי אם כשהולך במקום שרוצה להודיע שהיה חייט, אבל כל שאינו הולך למקום גזה אינו רוצה שתהיה המחשבה בבגדו שידעו הכל שהוא חייט, ולפעמים גם הוא לגנאי חושב אותה [חמד משה]. וכל זה באיש, אבל באשה. לכלי' עלמא דרף הוצאתה היא בן להיות תחובה בבגדה. לשל אשה דרסה ואמניתה לתפר ולתקן בגדי ביטה, וצל'ין אינה בושה בדבר. וכמו שכתב התוספות יוסטוב ושאר פוסקים: (כט) חמר-משא ושיא: (ל) אחרונים: (לא) גמרא: (לב) עץ שם בחדושו רבי עקיבא איגר שפטרש בנות הרב"א בזוג באפן אחר. אבל בדרכי-משה תארף משמע להדיא דברינו: (לג) ועין ברמב"ם פרק יט מהלכות שבת שכתב גם כן, שאף דמידינא מקרי לאיש לצאת בטבעת ליש עליה חותם, ובגז הדם שלא לצאת טבעת: (לד) מגן אברהם, וכן משמע מהרב"א. ואף דבשוקע אסור לחתם בה דיבוא על השערה בולט, ומבאר שם ביוהרדעה, על-פרמך דסבורים דאף-על-פיכך תקשיט מקרי כיון דמתר להשתתותה ויש עליה על-כילפינים שם חותם. ובספר חמר-משא מהפסק על זה קאר, דכיון דאסור לחתם בה אפאי מקרי טבעת של חותם, דהשעם דהני תקשיט, משום דצאי לחתם בה אגרה בחל, אלא מיגרי בשאר צורות, וכמו שכתבו במשנה ברורה: (לה) חמר-משא בעיל, וכן כתב באליה רבה ובפאמרמרדכי ומהרש"ם: (לו) ט"ו סעיף קטן ו'. עין שם. והעיסוי על-פרמך מיגרי בשערה שפתחו דרך לילך בו חתם. דאשה לבד. דלא חתי. וכענין לאיש לחתום הרי קדם בסומבר בסעף יט לאסור. ויותר נראה שיש חזאי אפלי לכא דיתאם לקמן בשם העצור יח היתראם ממליצי לענין חתשים אפלי דאשה, ולזה רמז האליה רבה בסעיף קטן ז': (לא) חתמי-יוסף: (לב) דאלו חזאי חתשים בולט, בוודא אסור.

הלכות שבת סימן שא

ביאורים ומוספים

(28) ובתכשיטים המיועדים רק לאנשים ולא לנשים, כתב הארזות שבת (ח"ג פכ"ח הע' ש) שמשמע גם מדברי הרעק"א שיכולים האנשים להקל, ואף בעל נפש אין צריך להחמיר.

[משנ"ב ס"ק מא]

אָסור קי אָסור מִפְּנֵי מְרִאִית עֵין 29.

(29) כלומר שהרואה יאמר שהמפתח אינו תלוי בצווארו לצורך קישוט, אלא לצורך הוצאתו, וזוהי יש איסור מלאכה. ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' יח על סי' שא ס"א) העיר, מדוע שונה דין המפתח ממה שמובא בגמ' (שבת קכ, א) שהבא להציל מהשריפה, לדעת רבי יוסי יכול ללבוש י"ח בגדים, ולדעת ת"ק כמה בגדים שרופה, אף שכל כוונתו בלבישה זו היא להוציאם מהשריפה. וסיים בשו"ת אגרות משה שם, שעל כרחק צריך לומר שתכשיט שונה מבגדים [אך לא פירש מדוע].

[משנ"ב ס"ק מב]

אָסור לְצַאת בּוֹ, דְּעִקְרוֹ לְחֻשְׁמִישׁ עֵין 30.

(30) ובביה"ל (ר"ה בזה להתיר) כתב, שאף לדעת היש מתירין אין להתיר אלא כשנכר שעשוי לתכשיט, ומשמע שאם עשוי לתשמיש ולתכשיט בשווה, אסור לטלטלו, ומה שכתב כאן שמפתח של ברזל אסור לטלטלו משום שעיקרו עשוי לתשמיש, אין זה אלא משום שכך היא המציאות, אך גם אם היה המפתח עשוי לזה ולזה בשווה היה אסור לטלטלו (הגרש"ב וולדנברג).

[משנ"ב ס"ק לג]

וְהַטָּעִים, מִשּׁוּם דְּבִטּוֹלָה דְּעֵתָן אֶצֶל פֶּל אָדָם 26.

(26) וכשאין שייכות וקשר בין רוב העולם הנוהג בדרך מסוימת למיעוט הנוהג בדרך אחרת, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ח ס"ק ד) שלא מסתבר לומר שדעת המועטים תתבטל מפני דעת המרובים, שהרי אין ביניהם שום קשר, ודברי המג"א אינם אמורים אלא במקומות שיש ביניהם שייכות וקשר. והוסיף (שם), שצ"ע לדינא איזה סוג שייכות וקשר צריך שיהיה בין המקומות כדי שתתבטל דעת המועטים לדעת המרובים.

ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' יח על סי' שא ס"ח) כתב, שמסתבר שדברי המג"א אינם אמורים אלא בעיר אחת שבטלה דעת תושביה בפני רוב העולם, אבל במדינה שלימה, ודאי שאין דעת תושביה בטילה לרוב העולם.

[ביה"ל ר"ה ובשאינה נקובה]

מה שאין כן באינה נקובה יש לומר שהוא נקף לבישה, וצריך עיון 27.

(27) וסיבת ביטחון או סיבה רגילה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ח ס"ק ד) שדאי מותר לטלטלו, שכיון שכל מטרת עשייתו היא לצורך חיבור חלקי בגד, ודאי שבטלותו הן לבגד, וטלטולו מותר למי שמחבר בהן את בגדיו, וכן כתב בשש"כ (פי"ח הע' קכד) בשם הקצות השלחן.

[משנ"ב ס"ק לח]

וּבְחֻדוֹשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֵר כְּתִב שָׁם, דְּבִצְעֵל-נֶפֶשׁ יָחַשׁ לְעֶצְמוֹ שְׁלֵא לְצִיחַ כְּטִבְעָת פֶּל 28.

